

PERINNEBIOTOOPEILLE APUA HELMI-ELINYMPÄRISTÖ-OHJELMASTA

Liina Salonen, koordinaattori, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Perinnebiotooppeja ovat perinteisen karjatalouden ylläpitämät kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet, joille on muodostunut ainutlaatuisia elinympäristöjä. Laidunnus ja niitto ovat pitäneet kasvillisuuden matalana ja maiseman avoimena, luoden samalla suotuisat olosuhteet niittyjen lajistolle. Perinnebiotooppien määrä on kuitenkin laskenut romahdusmaisesti sekä niiden laatu on heikentynyt, ja nykyään jopa neljännes uhanalaisista lajeista on riippuvainen perinnebiotoopeista.

Ympäristöministeriö on tänä vuonna käynnistänyt Helmi-elinympäristöohjelman, joka tarttuu luontomme uhanalaistumisen suurimpaan syyhyn: elinympäristöjen katoamiseen. Ohjelma on keskeinen keino Suomen luonnon köyhtymisen pysäyttämisessä, ja toimet auttavat satoja uhanalaisia lajeja. Helmi-ohjelman on tarkoitus jatkua vuoteen 2030 ja se perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen.

Kiviaita kertoo vanhasta maankäytöstä Merikarvialla. Kuva: Hanna Hakamäki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Satakunnassa vähän karjatiloja, mutta hoidetuilla kohteilla muutosta parempaan

Perinnemaisemien tilaa selvitettiin viimeksi 1990-luvulla, joten kohteiden nykytilasta tarvitaan lisää tietoa. Helmi-ohjelma käynnistyi tänä vuonna perinnebiotooppien inventoinneilla, jotka jatkuvat vielä vuonna 2021. Inventointeja tehdään sekä ELY-keskuksissa että Metsähallituksella.

Inventointien tarkoitus on selvittää perinnebiotooppien nykytilaa, kartoittaa hoidon mahdollisuuksia ja löytää uusia kohteita. Inventointeja on keskitetty mm. arvokkaimmille kohteille ja esimerkiksi jokivarsien ja merenrantojen kokonaisuuksille. Satakunnassa inventointeja on tehty konsulttityönä ja ELY-keskuksen omana työnä Porin, Rauman, Eurajoen, Pomarkun, Ulvilan, Jämijärven, Harjavallan, Siikaisten ja Merikarvian alueella. Kesän 2020 maastokaudella käytiin yli 40 kohteella.

Laiduntajat pitävät maiseman avoimena Merikarvialla. Kuva: Hanna Hakamäki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Inventoinneissa vahvistui kuva perinnebiotooppien ahdingosta. Moni karjatila on lopettanut ja vanhat laitumet ovat kasvamassa umpeen. Varsinkin pienialaiset kohteet, kuten paahteiset

kedot ovat heinittyneet ja vailla hoitoa. Laidunnetuillakin alueilla hoidon laadussa voi olla parannettavaa, ja inventoinnit auttavat myös hoidon suunnittelussa. Myös positiivisia muutoksia havaittiin. Monilla kohteilla, jotka olivat olleet pitkään ympäristösopimuksessa, on tapahtunut muutoksia parempaan suuntaan. Pitkään laidunnuksessa olleilla alueilla on runsaammin huomionarvoisia kasvilajeja ja monet kohteet ovat myös laajentuneet. Merenrantaniityillä laidunnus on pitänyt ruovikon kurissa ja rannan avoimena. Tällaisilla merenrantaniityillä viihtyvät myös useat lintulajit, ja ne ovat monille lajeille elintärkeitä pesintä- ja levähdyspaikkoja.

Kuva: Hanna Hakamäki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Helmin tavoitteena kunnostaa 15 000 ha perinnebiotooppeja

Inventoinneissa kerättyjen tietojen perusteella ja maanomistajan suostumuksella valitaan kunnostuskohteet, joille tehdään hoitosuunnitelmat. Helmin kautta on mahdollista rahoittaa uusien kohteiden peruskunnostuksia, esimerkiksi aitaamista tai puustoisten alueiden raivaustöitä. Pienialaisilla kohteilla ja merenrantaniityillä voidaan tehdä niittoa. Hoitaminen ja

kunnostaminen aloitetaan Natura 2000 -verkkoon kuuluvilla alueilla, joilla on paljon luontoarvoja.

Helmi-ohjelman valtakunnallisena tavoitteena onkin kunnostaa 15 000 ha perinnebiotooppeja vuoden 2023 loppuun mennessä. Helmi-ohjelman kautta myös kunnille avautui mahdollisuus hakea rahoitusta elinympäristöjen hoitoon. Esimerkiksi Porin kaupunki tulee hoitamaan Yyterin santoja Kunta-Helmin rahoittamana.

Niittyjen kukat sinnittelevät vielä Siikaisissa vanhalla laitumella. Kuva: Hanna Hakamäki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.